

Oponentský posudek na disertační práci

JUDr. Alexandry Hochmanové

Právnické vzdělání a pokusy o reformu právnického studia v českých zemích od roku 1918 do současnosti

Disertantka si pro svoji práci zvolila stále aktuální téma reformy právnického vzdělávání, ke kterému se opakovaně vrací odborné rozpravy vedené na konferencích, workshopech a poradách ve snaze nalézt optimální model odborné přípravy právníků. Autorka přistoupila k dané problematice systematicky a při zpracování podkladových materiálů tvořivě uplatnila analyticko-historický a komparativní přístup v duchu Ciceronova *historia magistra vitae*. I minulé snahy o reformy právnického studia mohou být podnětem a výzvou pro moderní podobu právnického studia.

Posuzovaná práce o celkem 271 stranách je rozdělena na úvod, devět kapitol, závěr práce a zhodnocení pramenů a zdrojů. Práci uzavírá seznam použitých pramenů a české a anglické shrnutí/summary.

V **úvodu** práce (označeném číslem 1.) autorka s nadhledem relativizuje úspěšnost snah o reformování právnického vzdělávání za období více než jednoho století. Důležitá je ale již sama cesta hledání a nalézání.

Ve **druhé** kapitole autorka charakterizuje východiska disertační práce v kontextu globalizujícího se a integrujícího se světa a pozdně moderní společnosti na prahu 21. století. Kriticky nahlíží na přílišné vyzvedávání výzkumných aktivit na úkor vzdělávací činnosti univerzit, stejně jako na tendence k upřednostňování hledisek ekonomické efektivity. V závěru kapitoly autorka uvádí šest teoreticky formulovaných hypotéz, které pak v závěru práce ověřuje na základě poznatků z dosavadního vývoje právnického vzdělávání a současné společenské situace.

Třetí kapitola je věnována právnickému vzdělání před vznikem samostatné Československé republiky po rozdělení Karlo-Ferdinandovy univerzity na českou a německou větev. Celkově právnické vzdělání tohoto období neodpovídalo požadavkům začátku 20. století.

Ve **čtvrté** kapitole se disertantka podrobně věnuje organizaci a praxi právnického studia v období první republiky. Vystihuje složení profesorského sboru pražské a brněnské právnické fakulty. Všimá si prostorového zajištění výuky výstavbou budov pro obě české

právnícké fakulty. Zachycuje snahy o reformování právníckého studia v polovině třicátých let na pražské právnícké fakultě, k nimž přispěl studentský Spolek českých právníků Všehrd a anketa prof. Augusta Miřičky. Výsledkem těchto snah bylo přijetí vládního nařízení z ledna 1939 o prozatímní úpravě studia a státních zkoušek na fakultách věd právních a státních. Reformy volaly po zpřísnění příliš liberální úpravy právníckého studia projevující se zejména v nežádoucí stavu, kdy mnozí studenti se na místo studia věnovali jiným aktivitám, zejména výdělečným. Celkově však bylo prvorepublikové právnícké studium považováno za náročné, s vysoce kladenými požadavky na paměť studentů (s. 77).

V následující **páté a šesté** kapitole disertantka zachycuje stav právníckého školství v průběhu druhé světové války, kdy byli nejprve v lednu 1939 z univerzitního života odstraněni židovští profesori a docenti a v listopadu 1939 uzavřeny české vysoké školy. Na německých vysokých školách bylo českým studentům zakázáno studovat. Důsledky německé okupace na české vysoké školy byly po všech stránkách devastující. Po skončení druhé světové války a německé okupace pražská i brněnská fakulta rychle obnovily svoji činnost. Projevila se v částečné podobě reforma právníckého studia prof. Turečka i určitá politická profilace pedagogů a studentů předúnorového období.

V obsáhlé **sedmé** kapitole se disertantka věnuje období socialistického právníckého vzdělávání v jeho jednotlivých etapách společensko politického vývoje. Ukazuje společensko politické tendence, které v tomto období působily a ovlivňovaly podobu studia. Celkové hodnocení stavu právníckého vzdělávání za uvedené období vyznívá podle názoru autorky pro pražskou právníckou fakultu celkem příznivě konstatováním, že při všech společenských tlacích dostála se ctí závazkům, které od ní společnost očekávala (s. 152). Naproti tomu brněnské právnícké fakultě, obnovené v roce 1969 na začátku normalizačního procesu, nebyl dán prostor pro následování svých tradic z období před jejím zrušením v roce 1950.

Osmá, devátá a desátá kapitola zaznamenávají dopad porevolučních změn od roku 1989 na právnícké vzdělávání. Reflektují snahy o navázání na dřívější tradice z období před rokem 1948, rehabilitaci perzekuovaných pedagogů, vznik nových právníckých fakult v Plzni a Olomouci, reformy studia po roce 1989 spojené s Boloňským procesem a další uzlové vývojové momenty. Autorka ukazuje nové trendy v právníckém vzdělávání a uplatňování nových organizačních forem výuky a výukových metod v právníckém vzdělávání (právní kliniky, moot court aj.). Provádí i komparaci českého právníckého studia s právníckým studiem v Rakousku, Německu a USA.

Jedenáctá kapitola nazvaná „*Závěr práce*“ představuje určité teoretické shrnutí disertační práce. Při vyhodnocování postavených hypotéz poukazuje autorka zejména na

poměr pozitivně právních a ostatních právních disciplín, na vztah teorie a praxe, na možnosti inspirace právního studia mezinárodními zkušenostmi a na tendence k evropeizaci právního řádu. Klade si základní otázku existence nezměnitelného jádra právního studia v jeho formě a obsahu v časoprostorovém pohledu.

Poslední **dvanáctá** kapitola pak již jen hodnotí vybrané prameny, které přináší poznatky ke stavu právního studia a jeho reformám. Jsou to jak díla autobiografická (Knappovy a Weyrovy paměti), tak teoretické analýzy stavu.

K **celkovému hodnocení** disertační práce je třeba říci, že autorka nutně pojala práci encyklopedicky, pokud chtěla zachytit dlouhou etapu vývoje právního vzdělávání v Česku v celkovém záběru, což se promítlo i do rozsahu celkem 271 stran disertační práce. Je třeba ocenit, že autorka volila dílčí témata, problémy a situace reprezentativně a práce tak podává velmi ucelený a systematicky utříděný pohled na stav a vývoj právního vzdělávání od roku 1918 po současnost. Práce je zpracována pečlivě a s dobrou znalostí rozebírané látky, je psána čtivým a srozumitelným jazykem. Disertantka v práci uplatnila historické postupy, komparativní pohled i základní logické operace, tak jak to vyžadovala daná, převážně historická látka. K tématu přistoupila cílevědomě a tvůrčím nasazením, jak lze z práce dovodit. Ve východiscích práce autorka formulovala šest hypotéz, jejichž zadání se promítá průběžně do analýz jednotlivých období vývoje právního vzdělávání. V závěru práce pak autorka postavené hypotézy ověřila. Lze konstatovat, že disertantkou v úvodu práce stanovený cíl práce - *přispět prací k pozitivní motivaci a ukázat inspirativní zdroje k úvahám směřujícím k reformám* - se podařilo předkládanou disertační prací naplnit.

Autorka pracovala s velmi bohatým a širokým bibliografickým zázemím. Práce se v některých částech nemohla vyhnout popisnějšímu charakteru textu, což ale bylo dáno zpracováváním obsáhlých historických reálií. Disertace je doplněna bohatým poznámkovým aparátem (556 odkazů).

Po formální stránce je práce na dobré úrovni, je přehledná, s logicky navazujícím textem. Citační norma je naplněna, až na neuváděné ISBN.

Autorka svojí disertační prací prokázala dobrou schopnost samostatné tvůrčí vědecké práce, v práci přináší nové vědecké poznatky. Celkově práce naplňuje požadavky kladené na tento typ prací a proto **prací doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací.**

V Brně 13. 4. 2016

prof. JUDr. PhDr. Miloš Večeřa, CSc.